

De jeugd van... cabaretier Hans Dorrestijn

‘HET SCHRIJVEN IS THERAPEUTISCH BEGONNEN’

Hans Dorrestijn werd als kind en tiener mishandeld door zijn stiefvader. “Dat ik er met humor over kon vertellen, is mijn redding geweest.”

DOOR EVA PRINS

“Als het geweld beperkt was gebleven tot klappen, had ik nooit gezegd dat ik een slechte jeugd had gehad. Maar om de twee dagen dat gebrul, die woedeaanvallen, het gegooi met spullen... Die man was een onbeheerste idioot die om het minste of geringste furieus werd”, zegt Dorrestijn over zijn stiefvader. Zijn echte vader overleed toen Hans nog heel klein was. Tijdens de oorlog zat hij in het verzet. Hij stierf in kamp Amersfoort, zo hoorde Hans later. Hij kan zich hem eigenlijk niet herinneren.

ANGST

Een paar jaar later trekt zijn moeder met Hans, toen een jaar of 8, en zijn twee jaar jongere broertje in bij ‘oom Jo’, de man die later hun stiefvader wordt. Zijn jeugd daar, in het kleine huis in Hilversum, wordt beheerst door angst voor gewelddadige uitbarstingen. “De constante dreiging, de onvoorspelbaarheid, dat maakte het zo zwaar. We waren altijd op onze hoede, leefden met ingehouden adem.”

HANS DORRESTIJN

Hans Dorrestijn (Ede, 1940), is cabaretier en schrijver van vooral liedteksten en korte verhalen. Hij publiceerde tientallen boeken en maakte meer dan vijftien theaterprogramma's, waaronder het succesvolle *Na regen komt Dorrestijn* (1993) en *Het naakte bestaan* (2002). In 2003 krijgt hij de Gouden Harp voor zijn hele oeuvre. Momenteel toert hij langs de kleine zalen met *Buigen*, een ‘best of’-programma. Daarnaast maakt hij de laatste jaren naam als vogelaar en natuur(bes)chrijver met *Dorrestijns Vogelgids* (2007) en *Dorrestijns Natuurgids* (2010).

Zijn moeder, die ook mishandeld werd, nam het nooit voor haar kinderen op. Ook familie of burens grepen nooit in. Twee keer kwam er een sociaal werkster langs, herinnert Dorrestijn zich. Hij kookte van binnen toen ze weer vertrokken was. “Mijn stiefvader was niet thuis en mijn moeder zei niets, dat durfde ze niet. Mijn broertje en ik vertelden wel over de mishandelingen, maar aan alles konden we merken dat ze ons niet geloofde. De onverschilligheid droop ervan af.”

Alleen bij tante Truus, een zus van hun echte vader, konden Hans en zijn broertje hun verhaal kwijt. “Zij geloofde ons en we mochten altijd bij haar in Amsterdam komen logeren.” Hij is haar daarvoor nog altijd dankbaar.

Later vertelde Hans ook zijn schoolvrienden over de dramatische scènes thuis. Die verhalen bracht hij met opzet zo, dat de jongens er vooral om moesten lachen. “Ik leed er wel onder, maar hield ervan om mensen aan het lachen te maken. Dat maakte de ellende voor mijn gevoel min-

der zinloos en was bevrijdend.” Het legde volgens hem de basis voor zijn werk als cabaretier. “Mijn vrienden lachten zich kapot, dat stimuleerde mij om ermee door te gaan.” Misère humoristisch vertolken werd zijn handelsmerk. “Die vorm beheers ik heel goed.”

PARADIJS

Op zijn 21e ging Hans op kamers in Hilversum. “Het paradijs: ik hoefde niet meer bang te zijn. Eindelijk verlost van het monster.” Na de kweekschool ging hij Nederlands studeren in Amsterdam. Hij trouwde nog in zijn studententijd, maar dat huwelijk liep al vrij snel op de klippen.

In die tijd meldde Dorrestijn zich bij een psycholoog. “Hij zei: ‘Je stiefvader is niet het probleem, maar je moeder. Dat zij nooit heeft ingegrepen, zit je nog altijd dwars.’ Ik sloeg steil achterover. Hij had gelijk. Ik had haar altijd gezien als een zwak en angstig medeslachtoffer, maar ze was eigenlijk net zo erg als hij. Een pijnlijke ontdekking. De week erna heb ik letterlijk stampend en grommend door het huis gelopen. Toen pas, voor het eerst, kwam alle woede eruit.”

Toch duurde het nog zeker vijftien jaar voordat Dorrestijn aan zijn moeder durfde te vragen waarom ze al die jaren bij ‘oom Jo’ was gebleven. “Ze zei: ‘Ik hield van hem.’ Het walgelijkste antwoord dat ze had kunnen geven. Hoe kón ze?”

Maar zijn moeder liet ook blijken dat ze zich schuldig voelde en spijt had. Of het daarom is geweest, uit angst of uit loyaliteit, Dorrestijn weet het niet, maar feit is dat hij tot haar dood, twee jaar geleden, altijd contact met haar heeft gehouden, zij

Hans Dorrestijn (links) met familieleden

het met veel moeite en soms met tussenpozen van jaren. “Op een gegeven moment had ik haar wel vergeven”, zegt hij. “En ze bleek een leuke oma. Dat wilde ik haar en mijn kinderen niet onthouden.”

Zijn stiefvader overleed in 1981. Van het sporadische contact met hem had Dorrestijn minder last. “Toen ik eenmaal het huis uit was, kon ik hem wegzetten als een agressieve idioot. Dat was makkelijker omdat hij mijn echte vader niet was.”

SCHRIJVEN

De verhalen over de ellende thuis vertelde Dorrestijn niet alleen aan zijn vrienden, hij verzamelde ze ook in de bundel *Met dichtgeknepen keel*, zijn verhalendebuut uit 1978. Een slechte jeugd als een *writer's goldmine*: het cliché gaat op. “Het schrijven is zeker therapeutisch begonnen; ik moest het van me af schrijven.” Later werd het zijn grote passie.

Zijn carrière als schrijver en cabaretier ging met ups en downs: nu eens veel succes, dan weer lege zalen. Maar opgeven deed hij nooit. “Ik heb altijd keihard gewerkt. Natuurlijk was dat ook een vlucht. Schrijven is mijn behoud geweest.” De slechte jeugd bleef lang zijn onder-

werp, later volgde ander persoonlijk leed: mislukte relaties, overmatig drankgebruik, depressies, zelfmoordpogingen. Dorrestijn verwerkte het allemaal in boeken, liederen en cabaretteteksten.

Dat zijn leven niet over rozen ging, wil hij niet enkel wijten aan de valse start. “Dat vind ik te makkelijk. Bovendien: al zou het zo zijn, dat verlost je nog niet van je eigen verantwoordelijkheid. Maar”, zegt hij, “natuurlijk krijg je er wel een knak in je kop van, het maakt je niet harmonischer. Ik ben een moeilijk mens, voor mezelf en mijn omgeving.”

Hij omschrijft zichzelf vaak als een zenuwenlijer, een angsthaas en een aartspessimist. Ironisch bedoeld, maar met een kern van waarheid. “Zo’n jeugd maakt het moeilijk om te geloven dat iemand van je kan houden of dat iets goed kan aflopen.” Dat speelde hem parten in relaties, vermoedt hij. “Door de ervaringen met mijn moeder was ik onbewust misschien bang dat ik bedrogen of verlaten zou worden.” Inmiddels is hij tot zijn spijt al jaren alleen. “Ook mijn eigen schuld”, zegt hij met een knipoog. “Ik hou vooral van jonge vrouwen, en wat moeten die met zo’n oude grijsaard?”

TROTSE VADER

Maar verder heeft Dorrestijn zijn leven nu redelijk voor elkaar. Hij staat al bijna twintig jaar droog, speelt zijn programma *Buigen* voor volle zalen en heeft een nieuwe passie ontdekt om te beoefenen en over te schrijven: vogels kijken. Ook is hij de trotse vader van een volwassen zoon en dochter. Vroeger wist hij het zeker: kinderen wilde hij niet. Hij was als de dood dat hij het slechte voorbeeld uit zijn jeugd zou volgen. Maar ze kwamen er toch en tot zijn grote vreugde ging het vaderschap hem goed af. “Ik bleek veel geduldiger dan ik ooit had gedacht.” Hoewel hij kort na hun geboorte van hun moeder scheidde en het contact daarna niet altijd makkelijk was, ziet hij zijn kinderen als een van de grootste successen in zijn leven. “Ik hou heel veel van ze. Ze komen hier graag en we gaan graag met elkaar op vakantie. Dus als vader heb ik het gelukkig nog niet zo slecht gedaan.”

Reageren? redactie@jeugdenco.nl